

מפיק מרגליות

על פרשת השבוע והדף היומי

פרשת פי תשא

העלון יוצא לאור ע"י מוסדות 'קרן אורה' כרמיאל

בראשות המרא דאתרא הרב'ג רבי

אברהם צבי מרגלית שליט"א

כולל אברכים - מרכזי

נוסד בשנת תשמ"ד

ישיבת 'קרן אורה' אם הישיבות בכרמיאל נוסדה בשנת תשמ"ט

"מפעל המסכתות העולמי" נוסד בשנת תשמ"ג

"בית מדרש נודד" בישיבה הגליל

מועדוני נוער

"הדף היומי" נוסד בשנת תשמ"ג

מכון לפרסומים תורניים

בית מדרש "אבי עזרי"

בית מדרש "בר קפרא" "ישיבה על קברו"

כולל ערב בביהכ"ס "ירון אחים"

תיכון לבנות "נוה חוה"

מדרשת נשים

כנסים וימי עיון

בית מ"י ספריה ופעילות חברתית

פעילות קירוב רחוקים

ביקורי בית

עזרה ותמיכה במשפחות נזקקות

חלוקת והפצת דיסקים תורניים בארץ ובעולם

גליון מס' 9	פרשת כי תשא תש"פ
זמני השבת	
17:16	כניסת השבת
18:24	מוצאי שבת
18:50	רבינו תם

על הפרשה המרא דאתרא רה"ג רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א

הדרך ועשו להם עגל מסכה?

ישנם שני מהלכים. האחד, משה רצה לזעזע את ישראל. אם היה שובר את הלוחות למעלה ויורד בלעדיהם, לא היתה לדבר השפעה על העם. היו אומרים, נו, משה אמר שהקב"ה יתן לו את התורה. בסוף לא קיבל, ואז הוא מספר ששבר אותם. תירוצים... לכן, ראשית ירד משה כאשר הלוחות בידיו. הבטחתי, ואכן הבאתי. הקב"ה רצה לתת לכם את התורה. ואז שבר משה את הלוחות לעיני ישראל, כדי לזעזע את העם ולעוררם בתשובה על חטאם הגדול.

ביאור שני, משה לא רצה שהקב"ה יראה לפניו את הלוחות השבורים כל העת. לא חפץ ש'המסמך המפילי' יישאר למעלה, ויהיה תמיד לזיכרון, לאות לבני מרי.

ה'העמק דבר' כותב, "ונהג כל השבח הכתוב על הלוחות, מקומם יותר לעיל בפסוק 'ויתן אל משה וגו'', ולא במקום שבירתן. אלא, בא הכתוב לבאר איך עשה משה כל הגדולות, ליקח את העגל ולשרפו באש, ולא עמד איש נגדו. והרי את אהרן הכריחו עוד לעשות, והאיך הניחו למשה לשרפו?"

אלא משום שמהם התחכם ולא שבר את הלוחות בהיותו בהר, כשאמר לו ה' ממעשה העגל והוחלט אצלו לשברם, וגם הבין כי כך רצונו יתברך.

אלא משום שרצה משה לשבר את לבב העם ולהסעיר דעתם, בראותם אשר משה משבר לעיניהם סגולה נפלאה כזו, ויהיו נעצבים, עד שלא ימצאו ידיהם למחות ביד משה על כל מה שעשה.

וכמו שמצינו בברכות, דכי חזו רבנן דאייטא כסא דמוקרא בת ד' מאה זוזי וקתבר - אעציבו, מכל שכן שנשבר לעיניהם סגולה שאין כמוה בעולם. משום הכי סיפר הכתוב מה שהיה כדאי להסעיר לב העם על זה, שהרי הלוחות היה כתובים משני עבריהם מזה ומזה, והיו כל ישראל החונים מכל צד סביב ההר יכולין לקרותו."

[מתוך הספר 'מפיק מרגליות']

מדוע התורה מספרת שבחם של הלוחות דווקא בעת שבירתם

"והלוחות מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלוחות", שמות לב טז

"לוחות אבן כתובים באצבע אלקים" [שמות לא יח]. בהמשך מצאנו "ויפן ירד משה מן ההר ושני לוחות העדות בידו לוחות כתובים משני עבריהם מזה ומזה הם כתובים. והלוחות מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלוחות" [שמות לב טו-טז].

ראשית נעיר, לכאורה ישנו כאן כפל לשון. "כתובים משני עבריהם מזה ומזה הם כתובים". אומר ה'העמק דבר', "משני עבריהם. לא היה מצד הפנים לבד, אלא גם מפנים גם מאחור. מזה ומזה הם כתובים. נקראים מימין לשמאל ומשמאל לימין. ואין זה אלא מעשה נסים".

נשים לב לשינוי מעניין הדורש ביאור. כאשר מסופר שהקב"ה נתן למשה את הלוחות, אין הכתוב מרבה לספר שבחם. "לוחות אבן כתובים באצבע אלקים". ואילו כאשר מדובר בשבירת הלוחות, התורה משבחת אותם באריכות. "והלוחות מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלוחות". מדוע מוצאים אנו את כל התפארת, ההדר וההוד, דווקא בעת השבירה?

אומר הרמב"ן, "והלוחות מעשה אלקים המה. היה ראוי שיזכיר הכתוב כל מעשה הלוחות בפסוק 'ויתן אל משה', כאשר אמר 'כתובים באצבע אלקים'. אבל הזכירו בכאן לספר במעלתן, לומר כי לא נמנע משה בכל זה מלשבר אותם, כי חרה לו בראותו המעשה הרע ההוא, ולא יכול להתאפק". השבר היה כה גדול ומזעזע, עד שמה לא יכול היה להימנע מלשבור את הלוחות למרות מעלותיהן.

הקב"ה אומר למשה, "לך רד כי שחת עמך וגו'" [שמות לב ז]. משה מתפלל לה', לאחר מכן יורד מההר, רואה את העגל ומחולות, ואז שובר את הלוחות תחת ההר. שואלים, מדוע לא שבר את הלוחות עוד בהיותו למעלה, כאשר שמע ששיחת העם, סרו מן

מעשה רב

מי שמוסר נפשו על התורה, הרי היא נקראת על שמו

נביא הנהגות מבית מדרשו של מרן הרב שך זצ"ל, שיש לי הכרת הטוב עצומה כלפיו. לפני כשלושים שנה הוא זה שנתן לנו את הדחיפה להקים בכרמיאל ישיבה קטנה ובתי ספר של החינוך העצמאי. זכורני, היה יהודי בארה"ב שהצהיר שהוא תורם רק לישיבות וכוללים. לא לבתי ספר ולא לקירוב רחוקים. פעם, כשהיה בארץ, ביקשתיו שסייע בדינו. אמר, אכנס אל הרב שך לשאול. ליוויתי אותו עד ביתו של הרב, ואז נכנסתי לבית מדרש סמוך ואמרתי תהלים. בצאתו אמר הגביר, טעיתי בגישתי. הרב אמר בלשון שאינה משתמעת לשתי פנים, קירוב רחוקים אינו פחות חשוב מהקמת והחזקת ישיבות וכוללים.

ובכן, היתה תקופה בה הרב שך היה ראש הישיבה בעיירה קרלין. פעם אמר לתלמידיו

הישיבה כך. העולם אומר שישנם שני מסלולים שניתן ללכת בהם ולהתעשר. הדרך הראשונה, הקונבנציונאלית, היא לעבוד קשה. להשקיע. להתאמץ, לחסוך. ויש אפשרות שנייה, ללכת ברוחב ולמצוא ארנק תפוח של איזה פריץ...

אבל, אמר הרב שך, בלימוד תורה אין שתי אפשרויות. כדי להיות תלמיד חכם צריך לעבוד ולעמול. אין קיצורי דרך. "יגעת ומצאת תאמין" [מגילה ו ב]. גם אחרי היגיעה, התורה הינה בגדר מציאה. היגע בתורה מגיע למדרגות והשגות גבוהות, בלי פרופורציה ליגיעה עצמה. הקב"ה מסייע בידו של העמל ומוסיף לו כפל כפליים. אבל, "יגעת ולא מצאת אל תאמין". אומרים המפרשים, אל תאמין שיגעת. כי אילו יגעת, היית מוצא. אין מצב שאדם מתייעג בתורה ואינו מגיע להישגים.

המשך בעמוד הבא

מגוון ירק גוש קטיף נקי למהדרין, במחירי שוק.

קמחים משובחים ללא צורך בבייבי

משליו טעם וארומה למטבח

פירות קפואים נקיים מתרקים

קטניות בואקום ללא צורך בביירה

ירק ועשבי תיבול ניידול מיוחד למהדרין

הנקודה הירוקה של כרמיאל

רח' נתיב הלוטוס 3

פתוחים לקראת שבת

ימים ד' ה' בין השעות 09:00-13:00 יום ו' 13:00-19:00

בחסות: קטוף

על הפרשה ועל הדף

הרה"ג רבי מאיר מרגלית שליט"א, מחבר ספר 'מאיר נתיבים'

"אך את שבתות תשמורו" – ל"ט מלאכות שבת

בפרשתנו, מיד לאחר מצות בניית המשכן נצטווה משה על השבת ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתותי תשמורו וגו' [לג יא]. ופרשי' ואתה אע"פ שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה, עכ"ל. אזהרה זו, נכללה בפרשת ויקהל [לה ב]. משה מקהיל את כל ישראל ואומר בפניהם את דברי הקב"ה, אלא דמהפך דבריו ומוזהרים בתחילה על שמירת השבת ואח"כ על בניית המשכן. גם שם מבאר רש"י את סמיכות בניית המשכן לשבת ו"ל הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן לומר שאינה דוחה את השבת" עכ"ל.

ותימה, שהרי הקב"ה אמר לו תחילה משכן ואח"כ שבת [בכי תשא] ללמדו שלא דוחה משכן את השבת, וא"כ מדוע משה כשמוסר לבני ישראל את דברי הקב"ה [בויקהל] אומר להם בתחילה שבת ואח"כ משכן, וכבר עמדו בזה הרא"מ, השפ"ה, המשך חכמה ועוד.

משכן אינו דוחה שבת – דין מדיני המשכן או דיני שבת

ונראה דיש להקור בהא דאין המשכן דוחה שבת, האם הוא דין במשכן או דין בשבת, כלומר, האם המיעוט הוא בחפצא דמשכן שלא יתהווה בשבת כיון שכל מטרת המשכן הוא הקשר בין הקב"ה לעמ"י, ובשבת מתקיים הקשר והאות באופן יותר נעלה כך שאין צורך בבניית המשכן וממילא אסור לבנותו בשבת, או שהוא מיעוט בשבת, ששבת מצוה חמורה היא [ואף יש בה כרת] ואין מצות בניית המשכן נדחית מפניה.

שני צדדים אלו תלויים באופן המיעוט שבתורה, דברפרשת כי תשא שכתוב קודם משכן ואח"כ שבת א"כ המיעוט הוא בדיני המשכן, משא"כ בפרשת ויקהל שכתוב קודם שבת ואח"כ משכן, א"כ המיעוט הוא בדיני שבת.

ונבאר הדברים, דהנה מצות בניית המשכן אינה מצוה ככל מצוות, שהרי לעשות בית לקב"ה הוא למעלה מבינת האדם שהרי מעולם לא היינו במקומו של הקב"ה כדי שנבין מהו הבית הנצרך לו, ורק משה רבינו שעלה למרום לקבל תורה אצל הקב"ה ועלה עד פחות מ' לשכינה, הוא יכול להבין מהו מקום לשכינה ועימו שייך לדבר על טעמי הדין.

ועל כן ציווי הקב"ה בפרשת כי תשא שנאמר למשה בהיותו במרום במקומו של הקב"ה ונאמר לו פרשה זו ביחודות, כאן הקב"ה אומר לו את טעמי הדברים כלפיו בלבד, וכמ"ש ואתה דבר אל בני ישראל את שבתותי תשמורו וגו' ופרשי' ואתה אע"פ שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה, אל תחשוב שבניית המשכן עדיפה משמירת השבת אלא אדרבא אין כלל ענין לבנות משכן בשבת, כי אות היא וכמו שפרשי' אות גדולה היא בינינו שהאות של שבת הוא גדול יותר מהמשכן ובהפסקת בניית המשכן יש בניית משכן יותר גדולה, [ויבאר הפסוק 'לעשות את השבת' היינו שבזה שלא בונה את המשכן יש כאן עשיית משכן עדיפה משאם יבנהו]. משא"כ המיעוט שבפרשת ויקהל, שמשה מוסר את הדברים לכל ישראל, הם אינם מסוגלים להבין מה שהבין משה במקומו של הקב"ה במרום, ולכן המיעוט כלפיהם הוא בדיני שבת, ולכן אומר להם משה בתחילה שבת ואח"כ משכן.

נפק"מ אם לט' מלאכות ילפינן מבניית המשכן או מהעבודות שנעשו במשכן

האגלי טל [בפתיחה] דן האם לט' מלאכות ילפינן מבניית המשכן או גם מהעבודות שנעשו במשכן אחרי בנייתו כגון עבודת הקרבנות וכדו', ותלה זה במחלוקת הבבלי הירושלמי, ורוב הראשונים סברי דילפינן ממלאכת הקמת המשכן [וכ"כ רש"י מט. ד"ה 'נגד עבודות המשכן' דלכן נסמך שבת למלאכת המשכן וכמ"ש רש"י בפרשתן], אמנם רבי האי גאון [הבא בתשובת הרמב"ם קלד' ס"ל כירושלמי ולמדים זאת גם מעבודת הקרבנות [ועי' רש"י שבת צב. ד"ה 'שכן משא']].

ונראה דמחלוקתם תליא בנדון לעיל ופלגי אי ילפינן מסדר הדברים שאמר הקב"ה למשה [בכי תשא] או כמו שאמר משה לישראל [בויקהל], דהבבלי ס"ל דלמדים מלאכות שבת מהפסוק ב'כי תשא' ששם המיעוט הוא בדיני המשכן שהרי שם קודם ציווה ה' על המשכן ואח"כ על השבת, וא"כ ילפינן מלאכות שבת רק כלפי המלאכות שכבר נצטוו בעבודתם והיינו מלאכות הקמת המשכן בלבד ולא עבודות הקרבנות שעדיין לא נאמרו להם, משא"כ הפסוק ב'ויקהל' מסדר הדברים שם הוא שבת ואח"כ משכן, א"כ המיעוט שלא לעבוד בשבת הוא על כל מלאכות המשכן ואף על אלו שיתחייבו בעתיד ועל כן ס"ל לירושלמי דילפינן אף מעבודת הקרבנות שבמשכן [ובאמת הירושלמי יש לו מקורות אחרים שאינם תלויים כ"כ במשכן כגון ייתורים או גימטריות, ויעוי' בעל הטורים דבריש כי תשא מביא את לימוד הבבלי לט' מלאכות, ואילו בריש ויקהל מביא הבעה"ט את הלימודים של

הירושלמי, ולדברינו שפיר כיון שהלימודים בכי תשא הם על מלאכות בניית המשכן ממש, משא"כ בויקהל].

נפק"מ אם תוספת שבת דוחה למלאכת המשכן

ונפק"מ נוספת, אם תוספת שבת דוחה למלאכת המשכן, דשיטת 'הפנים יפות' ו'המהרי"ל דיסקין' דבניית המשכן דוחה תוספת שבת [ועי'ש ראיותיהם]. והנה, אם המיעוט הוא בדיני המשכן [כמו שנאמר למשה בכי תשא] ואין המשכן דוחה שבת מכיון ששבת היא אות יותר גדול, א"כ אף תוספת שבת דוחה משכן שהרי האות ישנו אף בתוספת שבת, אבל אם הוא מיעוט בדיני שבת [כמו שאמר משה לישראל בויקהל] דנאסרה מלאכת המשכן בשבת משום דחמירא מינה, כאן יש לדון דתוספת שבת פחותה היא ממצות מלאכת המשכן ואין המשכן נדחה מפניה, וכן מדויק בפסוקים בכי תשא אך את שבתותי' שתי שבתות והיינו אף תוספת שבת, משא"כ בויקהל כתוב 'שש' ימים תעשה מלאכה', משמע ימים מלאים, ולא הוזכר שם שבתות בלשון רבים, וכדברינו לעיל, שרק בציווי של הקב"ה ב'כי תשא' תוספת שבת עדיפה על המשכן משא"כ בציווי של משה לעמ"י משכן עדיף על תוספת שבת.

הדרך על מוספת ברכות

כתוב בפרשה [לד יא] 'שמור לך את אשר אנכי מצוך היום' וביאר ב'טעמא דקרא' למרנא שה"ת הגר"ח שליט"א, דניצטוו כאן ישראל לחזור על תלמודם, דאמרין בעירובין [נד]. 'אילמלא לא נשתברו לחות ראשונות לא נשתכחה תורה מישראל', ולכן כעת לאחר שנשתברו הלחות הוצרך להזכירם שוב שיחזרו על תלמודם כל ישתכח. ובהו מבאר כפילות הפסוקים בפרשת משפטים החוזרים על עצמם שוב בפרשת כי תשא [פרק כג' י-לג הובא בפרק לז יא-כז בשינויי לשון]. וגם אנו בסיימנו מסכת ברכות יש לזכור את סר השכחה המסיר ומשכח לימודנו, ו'אשרי אדם מפחד תמיד', וחזור וחזור על תלמודו.

ובעניינא דיומא, אמרין [שבת פח.] 'ויתיצבו בתחתית ההר' מלמד שכפה הקב"ה עליהם הר כניגית, אמר רב אחא מכאן מודעא רבה לאורייתא [שיש לישראל תשובה לומר שקיבלוה באונס] אמר רבא הדר קיבלוה בימי אחשוורוש שנאמר 'קיימו וקיבלו' עכ"ל הגמ'.

הקשו הראשונים [ר"ן רמב"ן ועוד], מה מועיל מה שהזכיר קיבלוה בימי אחשוורוש וכי שייך לחייבם למפרע מאותו זמן, ותירוצים רבים נאמרו בזה. ונראה לומר בדרך דרש ע"פ הגמ' לעיל, דרק מלוחות שניות היו משכחים והוצרכו לחזור על תלמודם אבל בלוחות הראשונים לא היתה בהם שכחה, וביאור שאלת הגמ' כך, דכיון דקבלת לוחות הראשונות היתה בכפיה א"כ לא הועילה כפיה זו אלא ללוחות ראשונות ולא ללוחות שניות שקשות מראשונות שמצריכות חזרה ושינון כל ימיו, ועל כן 'מודעא רבה לאורייתא' וא"א לתבוע את עמ"י על דברים שנשכחו מהם [בזה תתרוץ קושיית הראשונים לעיל, דכל הנידון כאן הוא רק כלפי התוספת שהתרבתה עליהם בלוחות שניות בחזרת הלימוד, ולא כלפי נתינת התורה עצמה].

אמנם, טענה זו נכונה עד לימי אחשוורוש אבל בימי אחשוורוש כבר קיבלו עליהם גם את החזרה והשינון והבינו שלולי פעם שניה גם הפעם הראשונה אינה כלום, שהרי רק מחמת כפילות וחזרת הדברים נעשה עמהם הנס, כגון הא דאילמלא אגרות ראשונות שהוחזק בהם שוטה לא נשאר משונאיהם של ישראל שריד ופליט והיו ממחרים והורגים בהם מיד בקבלת האגרות השניות ורק בגלל שהיו אלו אגרות שניות ניצלו [מגילה יב.], וכן כל נס פורים היה ע"י התוספות והחזרות, כגון ובהקבץ בתולות שנית,

ותוסף אסתר ותדבר, אלי אלי למה עזבתני,

ויאמר המלך לאסתר גם ביום השני, ינתן גם מחר [ובזה יבואר גם מה שכופלים את פסוקי הנס], וכיון שהבינו ישראל שכפילות חזרה הוא דבר מוכרח וחמיו על כן קיבלו עליהם את חזרת ושינון התורה, ובהו אתי שפיר לשון הגמ' הדור – 'הדר' לשון חזרה, דהיינו חזרת התורה - קיבלוה בימי אחשוורוש, הדברים מאירים.

קרו אורה - הדף היומי
עוזרים לכם לסיים את הש"ס!
 יש לך שאלה על הדף? חוסר בהירות?
 סתם מתקשה בקטע גמרא?
יש מי שיעזור!
 המוקד הטלפוני לשאלות על הדף היומי
04-6641505

ניתן לקבל את העלון ישירות למייל
kerenora456@gmail.com
 נא לפנות לכתובת:

מעשה רב המשך מעמוד קודם

יום אחד הגיע הרבי מקרלין להתפלל בישיבה. הרב שך עמד לצידו בעת התפילה. כידוע, בחסידות קרלין התפילה הינה אחת מעבודות קשות שבמקדש. כולה התלהבות ואש קודש. אחרי התפילה אמר הרב שך, גם תפילה כזו לא מוצאים ברחוב. צריך להתייגע כדי להגיע למדרגות כאלו.

הרב שך סיפר על הקשיים שחווה בצעירותו. כשהיה צעיר לימים למד בעיירה סלוצק. באותם ימים לא היה אור חשמל, ואפילו לא תאורת נפט או גז. אחרי תפילת ערבית, היה הגבאי מחלק נרות ליהודים שרצו להישאר בבית הכנסת וללמוד תורה. גם אלעזר מנחם הצעיר רצה להמשיך ללמוד, אבל הגבאי, שלא האמין שהנער אכן ישתמש בנר כדי ללמוד תורה, לא נתן לו נר. מה עשה, אסף את החלב שנותר מהנרות, פרס מבגדו חוט, וכך יצר לעצמו נר מתוצרת עצמית.

כמובן שנה שזכה לא האיר ביותר. הרב שך אמר שלעיתים אור הירח שהשתפך דרך חלונות בית הכנסת היה מאיר יותר מאותו נר...
 לימים עבר לעיר אחרת, שם התאורה הייתה כבר משוכללת יותר. השתמשו ב'בלוקסים'. מין מנורות נפט שהיו תלויות על התקרה ועל הקירות. אך גם אור זה היה חלוש לעתים, עד שהיה צורך להתקרב ולהיצמד למנורה כדי לקרוא. פעמים רבות אנשים יצאו מבית הכנסת בפנים מפויחות... אז מסירות נפש לתורה. הרב סיפר לי שאינו זוכר שהלך פעם בילדותו בחולצה שאינה מסולתת טלאים על טלאים. כך, כדי יעל מסירות נפש, קונים תורה. כך התורה נקראת על שמו של הלומד.
 [מתוך הספר 'מפיק מרגליות']